ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి

(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.

A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

చందమామ పత్రికలోని బేతాళ కథలు – పరిపాలనా దక్షత –పరిశీలన

1. యెనికపాటి సుధాకర బాబు,

పరిశోధక విద్యార్థి (పార్ట్-టైం) తెలుగు మరియు ప్రాచ్య భాషా విభాగము, ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం, నాగార్జున నగర్, ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు తెలుగు అధ్యాపకుడు, జి.వి.ఎస్.ఎం ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, ఉలవపాడు, ప్రకాశం జిల్లా, ఆంధ్ర ప్రదేశ్.

2. ఆచార్య ఎన్. వి. కృష్ణా రావు,

తెలుగు మరియు ప్రాచ్య భాషా విభాగం, ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం, గుంటూరు - 522510

Received:25/08/2026
Article Accepted: 23/09/2026
Published Online: 25/09/2026
DOI:10.53414/Sahithyatharangini.2026.3.3.253

1. వ్యాస సంగ్రహం:

ఈ విభాగంలో పాలకుల దక్షత, సొంత బుద్ధి ఎంత ముఖ్యమో వివరించబడింది. వ్యక్తిగత సుఖాల కంటే సామాజిక బాధ్యత, ఆదర్శ ప్రభువు లక్షణాలు అత్యున్నతమైనవి. అలాగే యుద్ధం కంటే శాంతి, ప్రజా శ్రేయస్సు మిన్న అని ఈ కథలు చెబుతున్నాయి. పాలకులకు వివేకంతో కూడిన ప్రతిభ, స్వతంత్ర ఆలోచనా శక్తి , విచక్షణ ఉండాలి. పరిస్థితులకు అనుగుణంగా వ్యవహరించడం, స్థానబలం ప్రాముఖ్యత, మారణాయుధాల కంటే ప్రజల ఐక్యతే నిజమైన రక్షణ అని నమ్మడం, ప్రజాభిప్రాయానికి గౌరవం ఇవ్వడం, రాజనీతిలో ఉదారత, నిష్పాక్షికత ప్రదర్శించడం వంటి నాయకత్వ లక్షణాలు వంటివి **పాలనా బాధ్యతలులో** విశ్లేషించడం జరిగింది.

కీలక అంశాలు: పాలకుల దక్షత, సొంత బుద్ధి, సామాజిక బాధ్యత, ప్రజా శ్రేయస్సు...

3. పరిచయం:

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

సమాజాన్ని పరిశీలించడం, అర్థం చేసుకోవడం, విశ్లేషించడం రచయిత అభిరుచిని, దృష్టి కోణాన్ని బట్టి ఉంటుంది. సామాజిక చైతన్యం కలిగిన రచయితల కలం నుంచి సమాజాన్ని ప్రతిబింబించే కథలే పుడతాయి. ఇలాంటి కథల్లో సామాజిక రుగ్మతలు కనిపించడమే కాకుండా వాటి మార్పునూ ఆకాంక్షిస్తాయి. సమాజం భిన్న మనస్తత్వాలు, భిన్న కోణాలతో నిండి ఉంటుంది. గురజాడ అనంతరం స్త్రీ విద్యను, వితంతువులను గూర్చి ఎక్కువ కథలు రాసింది శ్రీపాద సుబ్రమణ్యశాస్త్రి. చలం రచనలు స్త్రీ స్వేచ్ఛను ఆకాంక్షిస్తాయి. స్త్రీ అంతరంగంలోకి చలం పరిశీలించినంత లోతుగా మరే తెలుగు కథా రచయిత పరికించలేదు. చలం స్త్రీ పక్షపాతి, అభ్యుదయ రచయిత, స్త్రీ సమానత్వాన్ని కలగన్న కథకుడు.

"తెలుగు కథ ఎప్పుడూ నేలవిడిచి సాముచేయలేదు. అసలు తెలుగు కథపుట్టుకే సంఘసంస్కరణోద్యమంలో ముడిపడి వుండటం వల్ల పుట్టుకతో దానికి వొనగూడిన సామాజిక సంస్కరణ తత్వాన్ని అది ఎప్పుడు వదిలిపెట్టకపోగ, నిరంతరం ఆ సంస్కరణా దృష్టిని పెంపొందించుకుంటూ వచ్చింది. ఈ సంస్కరణ దృష్టివలనే కొడవటిగంటి లాంటి వాళ్ళు భావించినట్లుగా ఏ ఇతర సాహిత్య రూపం కన్నా కథ ప్రజా జీవితానికి చేరువగా వచ్చింది. సంస్కరణోద్యమం కారణంగా తెలుగు కథ రూపపరంగా కూడా నిర్దిష్టత పొందటానికి సాధ్యపడింది. ఈ సంస్కరణోద్యమ ప్రేరణలోంచి శ్రీపాద, చలం, కొడవటిగంటి కుటుంబరావు లాంటి రచయితలు అమలులో ఉన్న సామాజిక దౌష్ట్యాలను నిలదీస్తూ రచనలు చేసి తెలుగు కథ వస్తురూపాల్లో మరింతగా విస్తరించటానికి, వృద్ధి చెందటానికి కారణమయ్యారు"(కథానుశీలన, డా. కిన్నెర శ్రీదేవి,పుట,168).

4. పరిపాలనా దక్షత - విశ్లేషణ:

చందమామ బేతాళ కథలలు అనేక సామాజిక అంశాలను కలిగి ఉండటం అందరికీ తెలిసిన విషయమే. వీటిలో ప్రధానంగా దక్షత కలిగిన పాలకుల లక్షణాలు విశ్లేషించడం జరిగింది.

4.1. పాలనా దక్షతలో సొంత బుద్ధి :

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

'మాయ అద్దం' కథలోని ప్రధాన సామాజిక అంశం పాలనా దక్షతకు స్వంత బుద్ధి, విజ్ఞత మరియు నమ్మకం ఎంత ముఖ్యమో చాటిచెప్పడం. ఒక పాలకుడు అద్భుత శక్తులపై ఆధారపడితే కలిగే అనర్థాలను ఈ కథ వివరిస్తుంది. ఒక ఆదర్శవంతమైన ప్రభువు కావడానికి తన సొంత బుద్ధిని ఉపయోగించడం, అనుభవజ్ఞులైన మంత్రుల సలహాలను తీసుకోవడం చాలా ముఖ్యం. అమరదీపుడు మాయ అద్దంపై ఆధారపడి తన వివేకాన్ని, మంత్రుల ఆలోచనలను పక్కన పెట్టడం వల్ల అత్యుత్తమ పాలకుడు కావాల్సిన వాడు అతి అధమ పాలకుడు అయ్యాడు. సమాజంలో లేదా పరిపాలనలో వ్యక్తుల మధ్య నమ్మకం లేకపోతే వ్యవస్థ కుప్పకూలుతుందని ఈ కథ చూపిస్తుంది. రాజు తన కింద పనిచేసే వారిపై 'వెయ్యి మంది వేగుల' కంటే శక్తివంతమైన నిఘా ఉంచాలని చూశాడు. ఈ అతి నిఘా చివరకు ప్రధానమంత్రి, సేనాపతి మరియు తన సొంత కొడుకుపై కూడా అపనమ్మకాన్ని కలిగించి, రాజ్యంలో కలవరానికి దారితీసింది. మనుషుల మనసులో కలిగే తాత్కాలిక ఆలోచనలు వారి నిజమైన స్వభావాన్ని లేదా సామర్థ్యాన్ని ప్రతిబింబించవు. సామాజికంగా మనుషులను వారి శక్తిసామర్థ్యాల ద్వారా కాకుండా, కేవలం వారి ఆలోచనల ద్వారా అంచనా వేయడం ప్రమాదకరమని, ఇది సంబంధాలను దెబ్బతీస్తుందని విక్రమార్కుడి వివరణ ద్వారా తెలుస్తుంది. అద్భుత శక్తులు లేదా సాంకేతికత (ఇక్కడ మాయ అద్దం) మనిషికి సహాయకారిగా ఉండాలి కానీ, అవి మనిషి ఆలోచనా శక్తిని హరించకూడదు. రాజు తన బుద్ధిని ఉపయోగించకుండా కేవలం అద్దం చూపిన వాటినే నిజమని నమ్మి నిర్ణయాలు తీసుకోవడం వల్ల దేశంలో శాంతి భద్రతలు దెబ్బతిన్నాయి. మొత్తంగా, ఈ కథ అధికారంలో ఉన్నవారు అపనమ్మకాన్ని వీడి, విజ్ఞతతో వ్యవహరించాలనే సామాజిక సత్యాన్ని బోధిస్తుంది.

4.2. స్వంత వివేకం:

'మాయ అద్దం' కథలో వివరించబడిన ప్రధాన ధర్మ మార్గం లేదా నీతి ఏమిటంటే- ఒక పాలకుడు అద్భుత శక్తులపై కాకుండా, తన స్వంత వివేకం మరియు ఇతరుల శక్తిసామర్థ్యాలపై ఆధారపడి పరిపాలన సాగించాలి. మనుషుల మనసులో కలిగే తాత్కాలిక ఆలోచనలు ఆచరణలోకి రావు. ఒక వ్యక్తి తన మనసులో రాజును విమర్శించవచ్చు, కానీ పాలకుడికి నిజంగా ఉపయోగపడేది ఆ వ్యక్తి యొక్క శక్తిసామర్థ్యాలు. కేవలం ఆలోచనలను బట్టి మనుషులను అంచనా

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

వేయడం ధర్మం కాదు. రాజు తన బుద్ధిని ఉపయోగించడం మానేసి, కేవలం అద్దం చూపించే సమాచారంపై ఆధారపడటం వల్ల రాజ్యపాలనకు అవసరమైన మార్గాలన్నీ దెబ్బతిన్నాయి. దీనివల్ల అత్యుత్తమ పాలకుడు కావాల్సిన వాడు అతి అధమ పాలకుడు అయ్యాడు. మంత్రుల సలహాలను తీసుకోవడం, వారిని నమ్మడం పాలకుడి కనీస ధర్మం. అనుమానంతో అందరినీ చెరసాలలో పెట్టడం వల్ల రాజ్యంలో శాంతి దెబ్బతింటుంది మరియు పరిపాలన కుంటుపడుతుంది. తన కొడుకు కూడా ఈ అద్దం వల్ల వివేకాన్ని కోల్పోయి, తప్పుడు మార్గంలో వెళ్ళకూడదనే ఉద్దేశంతో రాజు ఆ అద్దాన్ని పగలగొట్టాడు. ఇది ఒక తండ్రిగా మరియు పాలకుడిగా అతను తీసుకున్న ధర్మబద్ధమైన నిర్ణయం.

5.2.1.3. బంధాల్లో పరిమితులు:

'కనువిప్పు' కథలోని ప్రధాన సామాజిక అంశం ప్రేమ బంధాల పరిమితులు, సామాజిక బాధ్యతలు మరియు విజ్ఞతలో కూడిన నిర్ణయాధికారం. మనుషుల మధ్య ఉండే ఆత్మీయత ఆపద సమయంలో త్యాగానికి సిద్ధపడేలా చేసినప్పటికీ, సామాజిక బాధ్యతలు మరియు భవిష్యత్తు పరిణామాలు ఆ త్యాగాన్ని ఎలా నియంత్రిస్తాయో ఈ కథ చర్చిస్తుంది. విక్రమార్కుడి వివరణ ప్రకారం, మానవ సంబంధాలు ఒకరి కోసం ఒకరు జీవించడానికి, సంతోషాలను పంచుకోవడానికి ఏర్పడినవి. తల్లిదండ్రులు తమ జీవితంలో భాగంగానే పిల్లలను ప్రేమిస్తారు తప్ప, ప్రాణాలను ఇచ్చేంత త్యాగం అనేది కేవలం ఉద్రేకంలో చేసే పని అని, బుద్ధిలో ఆలోచిస్తే అది సాధ్యపడదని ఈ కథ ఒక సామాజిక వాస్తవాన్ని చాటిచెబుతుంది. రాజు గుణవర్ధనుడు తన ప్రాణత్యాగం వల్ల కొడుకు బతికినా, పసివాడైన అతడిని కాపాడేవారు లేక రాజ్యం కుట్రల పాలవుతుందని ఆందోళన చెందుతాడు. ఒక పాలకుడిగా తన వ్యక్తిగత వాత్సల్యం కంటే దేశ క్షేమం, రాజ్య స్థిరత్వం ముఖ్యమని భావించడం ఇందులో కనిపిస్తుంది.

రాణి తన ప్రాణత్యాగానికి వెనుకాడటానికి కారణం తన కొడుకు భవిష్యత్తు. తాను లేకపోతే రాజు మరో పెళ్లి చేసుకుంటాడని, సవతి తల్లి వల్ల తన కొడుకుకు అన్యాయం జరుగుతుందని ఆమె భావిస్తుంది. ఇది నాటి సామాజిక వ్యవస్థలో ఉన్న సవతి తల్లి సమస్యను మరియు ఒక తల్లిగా తన బిడ్డకు రక్షణ కవచంలా ఉండాలనే ఆకాంక్షను ప్రతిబింబిస్తుంది. మంత్రి, సేనాపతి తమ ప్రాణాలను

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

కాపాడుకోవడానికి చెప్పిన కారణాలు స్వార్థపూరితంగా అనిపించినా, అవి వారి వృత్తిపరమైన బాధ్యతలను, వ్యక్తిగత విలువలను సూచిస్తాయి. ఈ నిర్ణయాలన్నింటినీ విక్రమార్కుడు "నిజాయితీతో కూడిన ఆలోచనలు"గా సమర్థించాడు. బాహ్య ప్రపంచంలో ఎవరూ ఎవరి కోసమూ నిజమైన ప్రాణత్యాగం చేయరని, ప్రతి ఒక్కరూ తమ ప్రాణాలకే ప్రాధాన్యత ఇస్తారనే చేదు నిజాన్ని బౌద్ధ సన్యాసి పాత్ర ద్వారా రచయిత వెల్లడించారు. మొత్తంగా, ఈ కథ మనుషుల మధ్య ఉండే ప్రేమ వాస్తవమైనదే అయినా, అది ప్రాణత్యాగం చేసేంత గాఢమైనది కాదు అనే సామాజిక సత్యాన్ని బోధిస్తుంది.

4.4. సామాజిక బాధ్యత:

'ఆదర్శ ప్రభువు' కథలోని ప్రధాన సామాజిక అంశం "వ్యక్తిగత బంధాల కంటే సామాజిక బాధ్యత మరియు ప్రజా సంక్షేమమే అత్యంత ముఖ్యం" అని చాటిచెప్పడం.

గుణసింహుడు తనను తాను రాజ్యానికి అధికారిగా కాకుండా ఒక "ప్రభుత్వ ఉద్యోగి"గా భావించాడు. పాలకుడు అంటే ప్రజలపై అధికారం చెలాయించేవాడు కాదు, వారికి సేవ చేసేవాడనే గొప్ప సామాజిక స్పృహను ఈ పాత్ర కలిగి ఉంటుంది. కోట్లాది రూపాయల విలువైన వజ్రాల కిరీటాన్ని ధరించడానికి నిరాకరించడం ద్వారా, పాలనలో నిరాడంబరత ప్రాముఖ్యతను ఈ కథ వివరిస్తుంది. ప్రజా ధనాన్ని రాజభోగాల కోసం వృథా చేయకూడదనే సామాజిక బాధ్యతను ఇది సూచిస్తుంది. ఒక వ్యసనపరుడైన వ్యక్తికి పట్టం కడితే ప్రజలు ఇబ్బంది పడతారని గ్రహించిన గుణసింహుడు, తన తండ్రిని మరియు అన్నను బంధించి రాజ్య బాధ్యతలు చేపట్టాడు. ఇది వ్యక్తిగత కోణంలో ద్రోహంలా అనిపించినా, సామాజిక కోణంలో ప్రజలను రక్షించడానికి చేసిన నిజాయితీతో కూడిన ప్రయత్నం అని విక్రమార్కుడు వివరిస్తాడు. రాజు కూడా ప్రజల్లో ఒకడై, తన సొంత వేతనంలోనే జీవించడం అనేది ఒక ఆదర్శవంతమైన సామాజిక వ్యవస్థకు పునాది అని ఈ కథ చెబుతుంది. మొత్తంగా, ఒక పాలకుడు తన వ్యక్తిగత సుఖాల కంటే ప్రజల కష్టసుఖాలకే ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలని, అప్పుడే అతను ఆదర్శ ప్రభువుగా గుర్తించబడతాడని ఈ కథా సారాంశం.

4.5. ప్రజా శ్రేయస్సు మిన్న:

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

'మారే మనసులు' కథలోని ప్రధాన సామాజిక అంశం యుద్ధం వల్ల కలిగే అనర్థాల కంటే శాంతి మరియు ప్రజా శ్రేయస్సు మిన్న అని చాటిచెప్పడం. వ్యక్తిగత అహాలు లేదా రాజ్య విస్తరణ కాంక్ష కంటే ప్రజల క్షేమమే అత్యున్నతమైనదనే సామాజిక స్పృహను ఈ కథ కలిగి ఉంది.

తరతరాలుగా ఆనందపురి మరియు విక్రమపురి రాజ్యాల మధ్య జరుగుతున్న యుద్ధాల వల్ల రెండు రాజ్యాల ప్రజలు ఎంతో ధన, జన నష్టాన్ని ఎదుర్కొన్నారు. ఏ కారణం లేకుండా కేవలం ఆనవాయితీగా యుద్ధాలు చేయడం కంటే, పొరుగు రాజ్యంతో స్నేహంగా ఉండటమే సమాజానికి శ్రేయస్కరమని సేనాధిపతి సమరసేనుడి పాత్ర ద్వారా రచయిత వివరించారు. ఒక ఉత్తమ అధికారి లేదా సేనాధిపతికి ఉండవలసిన సామాజిక బాధ్యతను సమరసేనుడు ప్రదర్శించాడు. తన రాజు మరణించినా అధైర్యపడకుండా, తన దేశ ప్రజల భవిష్యత్తు కోసం నిస్వార్థంగా ఆలోచిస్తాడు. చనిపోయే ముందు అతను కోరే ఆఖరి కోరిక కూడా "ప్రజలను హింసించకుండా న్యాయంగా పాలించండి" అని మాత్రమే, ఇది అతని గొప్ప సామాజిక నిబద్ధతను సూచిస్తుంది. మంత్రి భద్రపాలుడు తన పదవిని కాపాడుకోవడానికి యుద్ధాసరాల పేరిట ప్రజల నుంచి అధికంగా పన్నులు వసూలు చేస్తాడు. తన స్వార్థం కోసం రాజద్రోహానికి ఒడిగట్టి కోటను శత్రువులకు అప్పగిస్తాడు. ఒక అధికారి స్వార్థపరుడైతే సమాజానికి ఎంతటి కీడు జరుగుతుందో ఈ పాత్ర ద్వారా తెలుస్తుంది.

ఒక పాలకుడు న్యాయబద్ధంగా, ప్రజాహితంగా వ్యవహరిస్తే ప్రజలనే కాకుండా శత్రువుల మనసులను కూడా గెలవవచ్చని విక్రమవర్మ పరిపాలన నిరూపిస్తుంది. సామాజిక వ్యవస్థలో నైతిక విలువలు మరియు పరస్పర గౌరవం ఎంతటి మార్పునైనా తీసుకురాగలవు అనేదే ఈ కథలోని అంతరార్థం. మొత్తంగా చెప్పాలంటే, వ్యక్తిగత ప్రయోజనాల కంటే ప్రజా క్షేమం కోరే వ్యక్తులే సమాజానికి ఆదర్శప్రాయులు అనే సామాజిక సత్యాన్ని ఈ కథ ప్రతిబింబిస్తుంది.

4.6. వివేకంతో కూడిన ప్రతిభ అవసరం:

'తెలివైనవాడు' కథలోని ప్రధాన సామాజిక అంశం తెలివితేటల సద్వినియోగం మరియు అహంకారం లేని కార్యసాధన. ఒక వ్యక్తి తన ప్రతిభను కేవలం ఇతరుల కంటే గొప్పవాడినని

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

నిరూపించుకోవడానికి కాకుండా, సమాజంలో తన బాధ్యతలను మరియు పనులను సమర్థవంతంగా నిర్వహించడానికి ఎలా ఉపయోగించాలో ఈ కథ వివరిస్తుంది.

విక్రమార్కుడి వివరణ ప్రకారం, తెలివైనవాడు తన శక్తిని కేవలం కార్యసాధనకే (పని నెరవేర్చుకోవడానికి) ఉపయోగించాలి తప్ప, ఇతరులపై ఆధిక్యత కోసం లేదా ఎదుటివారిని తక్కువ చేసి చూపడానికి ప్రయత్నించకూడదు. ఎప్పుడైతే ఒక వ్యక్తిలో ఎదుటివాడికంటే అధికుడిననిపించుకోవాలన్న ఆశ పుడుతుందో, అప్పుడు అతని తెలివితేటలు నశించి తప్పుడు నిర్ణయాలు తీసుకునే అవకాశం ఉంటుందని ఈ కథ హెచ్చరిస్తుంది. సమాజంలో కేవలం చదువు లేదా వేగం మాత్రమే సరిపోవు; అనుభవం మరియు విజ్ఞత కూడా చాలా ముఖ్యం. సుధాకరుడు తన అనుభవంలో సారంగుడి అహంకారాన్ని దెబ్బతీసి, అతనికి ఒక పాఠం నేర్పడమే కాకుండా, అతనిలోని ప్రతిభను గుర్తించి తన అల్లుడిగా చేసుకోవడం ద్వారా నిర్మాణాత్మకమైన పోటీ తత్వాన్ని ప్రదర్శించాడు. ఒక వ్యక్తి తన తెలివితేటలను తానే గొప్పగా చెప్పుకోవడం కంటే, ఆ రంగంలోని నిష్ణాతులు మరియు సమాజం గుర్తించినప్పుడే దానికి నిజమైన గౌరవం లభిస్తుంది. సుధాకరుడు సారంగుడిని మెచ్చుకుంటేనే నగరంలోని వారు అతనిని గుర్తిస్తారని వృద్ధుడు చెప్పిన మాటలు ఈ సామాజిక సత్యాన్ని ప్రతిబింబిస్తాయి. వ్యాపారంలో ఒకరినొకరు దెబ్బతీసుకోవడం వల్ల కేవలం వ్యక్తులే కాకుండా దేశం కూడా నష్టపోతుందని, పోటీదారులు ఒకరిలో ఒకరు చర్చించుకుని స్నేహపూర్వకంగా ఉండటం శ్రేయస్కరమని ఈ కథ ఒక గొప్ప సామాజిక మరియు ఆర్థిక సూత్రాన్ని బోధిస్తుంది. మొత్తంగా చెప్పాలంటే, ఈ కథ "మేధస్సును అహంకారం కోసం వాడకూడదు, వివేకంలో కూడిన ప్రతిభే విజయానికి మూలం" అనే సామాజిక సందేశాన్ని ఇస్తుంది.

4.7. స్వతంత్ర ఆలోచనా శక్తి:

'కనక సుందరి కథ' ద్వారా వ్యక్తమయ్యే ప్రధాన సామాజిక అంశం "వ్యక్తిగత స్వతంత్ర ఆలోచనా శక్తి, నాయకత్వ విచక్షణ". మనిషికి సొంతంగా ఆలోచించే శక్తి, నిర్ణయాధికారం ఉండాలి. ఒక వ్యక్తి కేవలం ఇతరుల సలహాల మీద మాత్రమే ఆధారపడితే, అతను తన సొంత వివేకాన్ని కోల్పోయి ఇతరుల చేతిలో 'కీలుబొమ్మ' అయ్యే ప్రమాదం ఉందని ఈ కథ హెచ్చరిస్తుంది.

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

అనుభవజ్ఞులైన పెద్దల లేదా మంత్రుల సలహాలను గౌరవించడం ఉత్తమ లక్షణం, కాని ప్రతి విషయంలోనూ వారిపైనే ఆధారపడటం బలహీనత అవుతుంది. ఒక నాయకుడు లేదా బాధ్యతాయుతమైన వ్యక్తికి ఏ సలహాను పాటించాలి, ఏది తిరస్కరించాలి అనే విచక్షణ జ్ఞానం ఉండాలని ఈ కథ నిరూపిస్తుంది. కనక సుందరి తన కాబోయే భర్త యొక్క స్వతంత్రతను పరీక్షించడానికి ఎంచుకున్న మార్గం సామాజికంగా ఒక పాఠం. ఒక వ్యక్తి బాధ్యతలను మోయడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడో లేదో తెలుసుకోవడానికి అతని నిర్ణయాధికారాన్ని పరీక్షించడం అవసరమని ఆమె పాత్ర ద్వారా వెల్లడవుతుంది. తండ్రి మాట మీద గౌరవంతో మంత్రి సలహాలను పాటించిన మణిదీపుడు, చివరకు తన స్వతంత్రతను చాటుకోవడం ద్వారా విధేయతకు, స్వయంప్రతిపత్తికి మధ్య ఉండవలసిన సమతుల్యతను చాటిచెప్పాడు. మొత్తానికి, "ఇతరుల సలహాలను విన్నా, తుది నిర్ణయం మన వివేకానికి అనుగుణంగా, స్వతంత్రంగా ఉండాలి" అనేదే ఈ కథలోని ప్రధాన సామాజిక సందేశం.

4.8. పాలకుడి విచక్షణతో కూడిన నిర్ణయం:

'సేవకుడి సలహాలు' (ఆగస్టు 1987) కథలోని ప్రధాన సామాజిక అంశం పాలకుడికి ఉండవలసిన స్వయంబుద్ధి (స్వతంత్రంగా ఆలోచించే శక్తి) మరియు ఒక సలహాదారుడికి ఉండవలసిన నిస్వార్థత. ఒక రాజ్యాన్ని పాలించే వ్యక్తికి సొంతంగా నిర్ణయాలు తీసుకునే శక్తి ఉండాలి. పాలకుడు ప్రతి చిన్న విషయానికి ఇతరుల మేధస్సుపై ఆధారపడితే, ప్రజలు ఆ రాజును తక్కువగా అంచనా వేస్తారని ఈ కథ హెచ్చరిస్తుంది. రాజు చరితార్థుడు తన సేవకుడైన సుచరితుడి తెలివితేటల మీద అతిగా ఆధారపడటం వల్ల తన సొంత ఆలోచనా శక్తిని కోల్పోయాడు. అధికార పదవులు మరియు బాధ్యతలు మనిషి యొక్క స్వేచ్ఛాలోచనను కుంటుపరుస్తాయని సుచరితుడి పాత్ర ద్వారా తెలుస్తుంది. అందుకే ఆయన 'ప్రధాన సలహాదారు' పదవిని తిరస్కరించి, ఒక సామాన్య సేవకుడిగానే ఉండి నిస్వార్థంగా సలహాలు అందించాడు.

సుచరితుడు తన తెలివితేటలను స్వార్థం కోసం కాకుండా రాజ్య క్షేమం కోసం ఉపయోగించాడు. గజదొంగను పట్టించడం, శత్రువుల దండయాత్రను తిప్పికొట్టడం మరియు రాక్షసుడిని అంతమొందించడం వంటి పనుల్లో ఆయన రాజుకు గొప్ప విజయాలు చేకూర్చాడు.

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

రాజ్యంలో లంచగొండితనం పెరిగినప్పుడు రాజు దానిని అరికట్టడానికి కూడా సేవకుడి సలహా కోరడం ఆయన బలహీనతను చూపిస్తుంది. అప్పుడు సుచరితుడు సలహా ఇవ్వడానికి నిరాకరించి, తన ఉద్యోగాన్ని సైతం త్యాగం చేశాడు. రాజు తనపై ఆధారపడటం మానేసి స్వయంగా ఆలోచించాలనే ఉన్నతమైన ఉద్దేశంలోనే ఆయన ఈ నిర్ణయం తీసుకున్నాడు. విక్రమార్కుడి విశ్లేషణ ప్రకారం, రాజు సుచరితుడిని ఉద్యోగం నుంచి తొలగించడం నిర్దయ కాదు, అది ఒక విచక్షణతో కూడిన నిర్ణయం. రాజు తన నిర్ణయాలను తానే తీసుకునే స్థాయికి చేరడానికి, సుచరితుడిని దూరం చేసుకోవడం ఒక రాజనీతిగా ఇక్కడ వ్యక్తమవుతుంది. సంక్షిప్తంగా, "నాయకత్వ బాధ్యత వహించేవారు ఇతరుల బుద్ధిబలంపై పూర్తిగా ఆధారపడకూడదని, అలాగే మేధావులు అధికారం కంటే సత్యానికే ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలని" ఈ కథలోని ప్రధాన సామాజిక సందేశం.

4.9. వివేకవంతమైన పాలన:

'చిత్రమైన నిర్ణయం' కథ మల్లవరపు మనోహరరెడ్డి రచనపై ఆధారపడి రూపొందించబడింది. ఈ కథలోని ప్రధాన సామాజిక అంశం "అధికారంలో ఉన్న పాలకుడు తన వ్యక్తిగత భావోద్వేగాలకు, ముఖ్యంగా మితిమీరిన పుత్రవాత్సల్యానికి లోనైతే అది సమాజానికి, ప్రజా క్షేమానికి ఎలా హాని కలిగిస్తుందనేది" ప్రధానంగా చిత్రించబడింది.

రాజు పద్మపాడుడికి తన కుమారుడు ప్రవీణుడంటే ఉన్న మితిమీరిన ప్రేమ (పుత్రవాత్సల్యం) అతడిని వివేకహీనుడిని చేసింది. ఒక గురువు తన కుమారుడికి కందమూలాలు తినిపించాడని, ఒక సారథి తన కుమారుడి రథంలో కూర్చున్నాడనే సాకుతో వారికి కఠిన శిక్షలు విధించడం పాలకుడి అసమర్థతకు, సామాజిక అన్యాయానికి నిదర్శనం.

పాలకుడు ధర్మం తప్పి అన్యాయంగా శిక్షలు విధిస్తే ప్రజలలో ఎటువంటి భయం నెలకొంటుందో ఈ కథ వివరిస్తుంది. మారువేషంలో ఉన్న ప్రవీణుడికి ఒక పేదరాలి కొడుకు ద్వారా ప్రజల మనోభావాలు అర్థమవుతాయి. తన తండ్రి పట్ల ప్రజలకు గౌరవం కంటే భయమే ఎక్కువగా ఉందని, అది సమాజానికి హానికరమని ప్రవీణుడు గ్రహిస్తాడు. ప్రవీణుడు తన తండ్రి పట్ల ఉన్న వ్యక్తిగత ప్రేమాభిమానాల కంటే సామాజిక న్యాయానికే ప్రథమ ప్రాధాన్యత ఇచ్చాడు. తన తండ్రి

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

పాలకుడిగా విఫలమయ్యాడని, ఆయన అధికారంలో ఉంటే ప్రజలకు రక్షణ ఉండదని భావించి, తండ్రిని గృహనిర్బంధంలో ఉంచి రాజ్యాన్ని తన చేతుల్లోకి తీసుకోవడం ఒక ఉన్నతమైన సామాజిక బాధ్యతగా చిత్రించబడింది. అన్యాయంగా శిక్ష అనుభవిస్తున్న జ్ఞానముని, సారథి మరియు వల్లభుడిని విముక్తులను చేయడం ద్వారా సమాజంలో చట్టం మరియు న్యాయం పట్ల తిరిగి నమ్మకాన్ని కలిగించడం ఈ కథలోని ప్రధాన ఉద్దేశం. కేవలం శక్తి సామర్థ్యాలు ఉంటే సరిపోదని, పాలకుడికి వివేకం మరియు నిష్పాక్షికత ఉండాలని విక్రమార్కుడి విశ్లేషణ ద్వారా స్పష్టమవుతుంది. సంక్షిప్తంగా, "వ్యక్తిగత సంబంధాల కంటే ప్రజాహితం మరియు ధర్మ రక్షణే పాలకుడికి అత్యున్నతమైనవి, అది నెరవేర్చడానికి అవసరమైతే కన్నతండ్రినైనా ఎదిరించడం తప్పు కాదనేది" ఈ కథలోని అతి ముఖ్యమైన సామాజిక అంశం.

4. 10. స్థానబలం ప్రాముఖ్యత:

'ఓటమికి కారణం' కథలోని ప్రధాన సామాజిక మరియు నైతిక అంశం "స్థానబలం" . ఒక వ్యక్తి యొక్క విజయం కేవలం అతని నైపుణ్యం మీదనే కాకుండా, అతను ఉన్న పరిసరాల ప్రభావం మీద కూడా ఆధారపడి ఉంటుందని తెలియజేయడం. ఒక వ్యక్తికి ఎంతటి అపారమైన శక్తిసామర్థ్యాలు ఉన్నప్పటికీ, అవి రాణించడానికి అనుకూలమైన వాతావరణం చాలా అవసరమని ఈ కథ బోధిస్తుంది. విక్రమార్కుడి వివరణ ప్రకారం, నీటిలో ఏనుగును సైతం ఎదిరించగల మొసలి, నీటి బయట కుక్కలకు కూడా భయపడవచ్చు; అలాగే అడవికి రాజైన సింహం నగరానికి వస్తే వేట కంటే ఆత్మరక్షణకే ప్రాధాన్యతనిస్తుంది. సువీరుడు అడవిలో మహావీరుడైనప్పటికీ, రాజధానిలోని కొత్త వాతావరణంలో తన ధైర్యాన్ని కోల్పోయి ఓడిపోయాడు.

ఒక వ్యక్తి చేసే పనిలోని న్యాయం లేదా అన్యాయం అతని బలాన్ని ప్రభావితం చేస్తుంది. శూరసేనుడు దొంగవేషంలో సువీరుడి ఇంటికి వెళ్ళినప్పుడు, తాను చేస్తున్నది తప్పు అనే భావన అతని మనసులోని భయాన్ని పెంచి, అతని సగం బలాన్ని హరించింది. అంటే, సామాజికంగా నీతియుక్తమైన ప్రవర్తన మనిషికి మానసిక ధైర్యాన్ని, బలాన్ని ఇస్తుందని ఇక్కడ స్పష్టమవుతుంది. శూరసేనుడు మొదట ప్రపంచంలో తనను మించిన వీరుడు ఉండకూడదనే అహంకారంలో ఉండేవాడు. కానీ సువీరుడి సహజ సిద్ధమైన ప్రతిభను చూసిన తర్వాత మరియు తన విజయం

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

వెనుక ఉన్న కారణాన్ని (స్థానబలం) గ్రహించిన తర్వాత, అతనిలోని అహంకారం తగ్గిపోయింది. సమాజంలో కొందరు గురువుల వద్ద కష్టపడి విద్యను అభ్యసిస్తే (శూరసేనుడు), మరికొందరికి ఆ విద్యలు సహజంగానే అబ్బుతాయి (సువీరుడు). ఈ రెండింటిలో ఏది గొప్పదనే దానికంటే, అవి ప్రదర్శించే సమయం మరియు సందర్భం (పరిస్థితులు) విజేతను నిర్ణయిస్తాయని ఈ కథ వివరిస్తుంది. మొత్తానికి, "వ్యక్తిగత నైపుణ్యం ఎంత ఉన్నా, పరిస్థితులు మరియు స్థానబలం అనుకూలించినప్పుడే విజయం సిద్ధిస్తుంది" అనే తాత్విక సామాజిక సత్యాన్ని ఈ కథ తెలియజేస్తుంది.

4. 11. నిజమైన రక్షణ - ఐక్యత:

'చందమామ' ఆగస్టు 1988 సంచికలో ప్రచురితమైన 'మారణాయుధం' కథలోని ప్రధాన సామాజిక అంశం "సమాజంలో శాంతి భద్రతల స్థాపనకు మారణాయుధాల కంటే ప్రజలలో నైతిక విలువలు, దేశభక్తి మరియు ఐక్యతను పెంపొందించడం అత్యంత ముఖ్యం" అని చాటిచెప్పడం,. కేవలం శక్తివంతమైన ఆయుధాల ద్వారా అరాచకాన్ని అరికట్టలేమని ఈ కథ స్పష్టం చేస్తోంది. మలయదేశ రాజు నాగేంద్రవర్మ మొదట ఆయుధ శక్తికి ఆకర్షితుడై వాటిని ప్రజలందరికీ పంచాలనుకున్నాడు. కాని, అందరి చేతిలో ఆయుధాలు ఉంటే, ప్రజలు తమ ఆవేశకావేశాల్లో చిన్న చిన్న తగవులకు కూడా వాటిని ఉపయోగించి ప్రాణనష్టం కలిగిస్తారని, అది సమాజానికి మరింత ప్రమాదకరమని ఆయన గ్రహించాడు. మారణాయుధాలు తయారు చేసే కాంభోజ దేశంలోనే వాటిని నిషేధించారన్న వాస్తవం ద్వారా, ఆయుధ సంస్కృతి ఆ దేశ ప్రజలకే హానికరమని ఆ దేశ పాలకుడు గుర్తించాడని మంత్రి మయూరాక్షుడు వివరిస్తాడు. ఇది సమాజంలో ఆయుధాల విచ్చలవిడితనం వల్ల కలిగే ముప్పును సూచిస్తుంది. శత్రువుల నుంచి లేదా దొంగల నుంచి రాజ్యాన్ని కాపాడటానికి ఆయుధాల పంపిణీ పరిష్కారం కాదని; ప్రజలలో దేశభక్తి మరియు ఐక్యత యొక్క ఆవశ్యకతను ప్రబోధించడం ద్వారానే శాశ్వత శాంతి లభిస్తుందని నాగేంద్రవర్మ నిరూపించాడు,. ఒక కఠినమైన సామాజిక సమస్యను పరిష్కరించడానికి మరింత కఠినమైన పద్ధతులను (మారణాయుధాలు) అవలంబించడం అవివేకమని, మానవ మనస్తత్వాన్ని అర్థం చేసుకుని వివేకంతో వ్యవహరించడమే ఉత్తమమని విక్రమార్కుడి విశ్లేషణ ద్వారా వెల్లడవుతుంది,. సంక్షిప్తంగా, "ఆయుధ సంస్కృతి

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

సమాజంలో అరాచకాన్ని పెంచుతుందే తప్ప తగ్గించదని, ప్రజల మనస్తత్వంలో మార్పు తీసుకురావడం ద్వారానే సుస్థిరమైన సమాజాన్ని నిర్మించవచ్చని" ఈ కథలోని ప్రధాన సామాజిక సందేశం.

4.12. ప్రజాభిప్రాయానికి గౌరవం:

'మారువేషం' కథలోని ప్రధాన సామాజిక అంశం పాలనలో పాలకులకు ఉండవలసిన బాధ్యత, ప్రజాక్షేమం మరియు నిజాయితీ గల సలహాదారుల ప్రాముఖ్యత గురించి వివరిస్తుంది. ఒక దేశానికి పాలకుడు కేవలం మేధావిగా ఉండి, గ్రంథపఠనం చేస్తూ గదులకే పరిమితం కాకూడదని ఈ కథ సూచిస్తుంది.

నందివర్ధనుడు ప్రజలకు మేలు చేసే పథకాలను రచించినప్పటికీ, ప్రత్యక్షంగా సభలో ఉండి పాలనా వ్యవహారాలు చూడకపోవడాన్ని ప్రజలు బాధ్యతారాహిత్యంగా భావించారు. రాజ్యాధికారం అనేది కేవలం వంశపారంపర్యంగా వచ్చే హక్కు మాత్రమే కాదు, అది ప్రజల మెప్పును, నమ్మకాన్ని పొందినప్పుడే సార్థకమవుతుందని ఈ కథలోని సామాజిక అంశం. మారువేషంలో ఉన్న విశ్వకర్మ చేసిన మంచి పనుల వల్ల ప్రజలు అతనే తమకు రాజుగా ఉండాలని కోరుకోవడం ప్రజాభిప్రాయం యొక్క శక్తిని చాటిచెబుతుంది. విశ్వకర్మ పాత్ర ద్వారా సమాజంలో ఉండవలసిన ఉన్నతమైన నైతిక విలువలను రచయిత పరిచయం చేశారు. రాజ్యాధికారం సులువుగా లభించే అవకాశం ఉన్నప్పటికీ, తన యజమాని గౌరవాన్ని కాపాడటానికి నిస్వార్థంగా ఆ పదవిని తిరస్కరించడం విశ్వకర్మలోని నిజాయితీకి, స్వామిభక్తికి నిదర్శనం. ఒక రాజు లేదా పాలకుడు ప్రజల ప్రాథమిక అవసరాలైన పాఠశాలలు, నీటిపారుదల సౌకర్యాలు మరియు ధర్మసత్రాలు వంటి సామాజిక సదుపాయాల కల్పనపై దృష్టి సారించినప్పుడే ఆ పాలన ప్రజాదరణ పొందుతుందని ఈ కథ వివరిస్తుంది. రాజ్యాంగ రహస్యాలన్ని తెలిసిన వ్యక్తిని, సమర్థుడైన వ్యక్తిని శత్రువుగా చూడకుండా, అతడి ప్రతిభను గుర్తించి అంతరంగిక సలహాదారుగా నియమించుకోవడంలో నందివర్ధనుడు ప్రదర్శించిన విజ్ఞత ఒక గొప్ప సామాజిక పాఠం. మొత్తంగా, ఈ కథ పాలకులకు కేవలం తెలివితేటలు ఉంటే సరిపోదని, ప్రజల మధ్య ఉండి బాధ్యతాయుతంగా వ్యవహరించడమే

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

ముఖ్యమని మరియు సమాజ హితం కోసం నిస్వార్థపరులైన వ్యక్తులను ప్రోత్సహించాలని బోధిస్తుంది.

4.13. నిష్పాక్షికమైన నాయకత్వం:

'భట్టోల్లటుడి కథ'లోని ప్రధాన సామాజిక అంశం "ఒక వ్యక్తి తన బాధ్యత, స్థాయి మారినప్పుడు, దానికి అనుగుణంగా తన సంకుచిత భావాలను వదిలి, విశాలమైన సామాజిక ధర్మాన్ని (రాజ్య ధర్మాన్ని) పాటించాలి" అని తెలియజేయడం. ఆచారాలు, సంప్రదాయాలు అనేవి కొన్ని తెగలకు లేదా వ్యక్తులకు మాత్రమే పరిమితం. భట్టోల్లటుడు ఒక తెగకు నాయకుడిగా ఉన్నప్పుడు ఆ తెగ ఆచారాలను గౌరవించి, నిషిద్ధమైన కుందేలు మాంసం తిన్న యువకుడిని శిక్షించాడు. కానీ, అతను వైశాలీ రాజ్యానికి రాజు అయిన తర్వాత, కేవలం తన తెగ ఆచారాలకే కట్టుబడి ఉండటం న్యాయం కాదని గుర్తించాడు. రాజైన తర్వాత భట్టోల్లటుడు అటవికులకు, నాగరక పౌరులకు సమాన హక్కులు కల్పించాడు. ఒక నాగరక యువకుడు తన తెగ కన్యను ప్రేమించినప్పుడు, పాత ఆచారాలను ధిక్కరించి వారికి వివాహం జరిపించాడు. ఇది సమాజంలోని వివిధ వర్గాల మధ్య ఉన్న అంతరాలను తొలగించి, సామాజిక ఏకీకరణకు దారితీసే ధైర్యవంతమైన చర్య.

పాలకుడు ఏ ఒక్క వర్గానికో లేదా తన రక్తసంబంధీకులకో కొమ్ముకాయకూడదని ఈ కథ బోధిస్తుంది. తన ఆచారాలను వ్యతిరేకించి తిరుగుబాటు చేసిన తన సొంత జాతి వారిని (తన పినతండ్రి కొడుకులో సహా), రాజ్య రక్షణ కోసం భట్టోల్లటుడు నిర్దాక్షిణ్యంగా అణచివేశాడు. రాజ్య క్షేమం ముందు బంధుత్వం కంటే బాధ్యతే గొప్పదని ఇది నిరూపిస్తుంది. మారుతున్న కాలానికి, మారుతున్న బాధ్యతలకు అనుగుణంగా సామాజిక నియమాలు కూడా మారాలని ఈ కథ సూచిస్తుంది. సంకుచితమైన జాతి ధర్మం కంటే, లోక కళ్యాణాన్ని కాంక్షించే రాజ్య ధర్మం ఉన్నతమైనదని విక్రమార్కుడి విశ్లేషణ ద్వారా స్పష్టమవుతుంది. మొత్తంగా, ఈ కథ "నాయకత్వ లక్షణాలు, సామాజిక సంస్కరణలు మరియు బాధ్యతాయుతమైన పాలన" గురించి ఒక గొప్ప సామాజిక సందేశాన్ని అందిస్తుంది.

3.14. విజ్ఞతే నిజమైన నాయకత్వ లక్షణం:

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

'సేనాని ఎన్నిక' (జనవరి 1982) కథలోని ప్రధాన సామాజిక అంశం "అనాలోచిత సాహసం కంటే, వాస్తవ పరిస్థితులను అంచనా వేయగల విజ్ఞతే నిజమైన నాయకత్వ లక్షణం" అని చాటిచెప్పడం.

ఒక బాధ్యతాయుతమైన పదవిలో ఉన్న వ్యక్తి తన వ్యక్తిగత కీర్తి కోసం కాకుండా, వ్యవస్థ లేదా సమాజ క్షేమం కోసం ఎలా నిర్ణయాలు తీసుకోవాలో ఈ కథ వివరిస్తుంది. చేతనవర్మ తన దృష్టిని కేవలం సైన్యాధ్యక్ష పదవిపైనే ఉంచి, తన బలాన్ని అంచనా వేయకుండా శత్రువుపై దాడికి దిగాడు. దీనివల్ల భారీగా సైనిక నష్టం వాటిల్లింది. ఇది ఒక నాయకుడికి ఉండకూడని అనాలోచిత ప్రవర్తనను సూచిస్తుంది. ఒక గొప్ప సేనానాయకుడికి ఉండవలసిన ప్రధాన లక్షణం తన బలం మరియు శత్రు బలాన్ని సరిగ్గా అంచనా వేయడం. చందనవర్మ వేగుల ద్వారా సమాచారం సేకరించి, యుద్ధం వల్ల అనవసర సైనిక నష్టం తప్ప మరేమీ ఉండదని గ్రహించి వెనక్కి తగ్గాడు. ఇది సామాజికంగా దూరదృష్టి మరియు విజ్ఞత యొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలుపుతుంది. చేతనవర్మ విజయం సాధించినప్పటికీ, అది కేవలం శత్రురాజు చేసిన అవివేకం (అదృష్టం) వల్లనే కలిగింది తప్ప అతని వ్యూహం వల్ల కాదు. అదృష్టం మీద ఆధారపడే వ్యక్తి వల్ల భవిష్యత్తులో రాజ్యానికే ప్రమాదం కలగవచ్చుననే రాజనీతిని ఈ కథ బోధిస్తుంది. ఒక పాలకుడు లేదా అధికారికి లభించే గొప్ప విజయాల కంటే, తన నిర్ణయాల వల్ల అనవసరమైన ఓటములు లేదా ప్రాణనష్టం కలగకుండా చూడటమే అత్యున్నతమైన సామాజిక బాధ్యత అని చందనవర్మ ఎంపిక ద్వారా స్పష్టమవుతుంది. ఈ కథ "కేవలం సాహసం ఉంటే సరిపోదు, విజ్ఞతతో కూడిన వ్యూహమే సమాజానికి లేదా రాజ్యానికి రక్షణ కవచం" అనే సామాజిక సత్యాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది.

5. ముగింపు :

సమాజంలో పాలకులు తమ స్వార్థాన్ని విడిచి, సామాజిక శ్రేయస్సు కోశం పనిచెయ్యాలి. నిజమయిన నాయకుడు విజ్ఞత కలిగి, నిష్పాక్షికమై, ప్రజాభిప్రాయానికి గౌరవం ఇస్తూ, బంధాల్లో పరిమితులు విధించుకొని, పాలనా దక్షతలో సొంత బుద్ధిని కలిగి, ధైర్య సాహసాలు సమాజం కోశం ప్రదర్శిస్తూ ఉండాలి.

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి

(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.

A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

ఆధార గ్రంథాలు:

'చందమామ' – మాస పత్రిక

'కథానిక స్వరూప స్వభావాలు', - దక్షిణామూర్తి పొరంకి,

'కథలెలారాస్తారు' - నాగేశ్వరరావు తాళ్ళూరు, విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్, హైదరాబాద్, 2005

కథా శిల్పం – వల్లంపాటి వెంకట సుబ్బయ్య

తెలుగు సాహిత్య చరిత్ర - ఆచార్య వెలమల సిమ్మన్న

తెలుగు సాహిత్య విమర్శ సిద్ధాంతాలు - ఆచార్య వెలమల సిమ్మన్న

తెలుగు సాహిత్య సమీక్ష - ఆచార్య జి.నాగయ్య